

**CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR
DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**DISCIPLINA
Cultură civică și Educație socială**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplina *Cultură civică și Educație socială* se adresează absolvenților facultăților de profil și profesorilor care se prezintă la concursul pentru ocuparea posturilor didactice/ catedrelor vacante din învățământul preuniversitar. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin concursul la disciplina *Cultură civică și Educație socială* pot preda în învățământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ superior, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinelor socio-umane *Cultură civică, Educație socială - Gândire critică și drepturile copilului, Educație socială-Educație interculturală*, precum și a metodicii de specialitate;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

Fiind date particularitățile disciplinelor socio-umane și influența modelatoare puternică pe care acestea o exercită asupra formării și dezvoltării personalității elevului, precum și asupra întregului climat educațional al școlii, profesorul de discipline socio-umane trebuie să demonstreze că:

- înțelege conceptele centrale și metodele de investigație specifice disciplinelor pe care le predă;
- are capacitatea de a crea experiențe de învățare semnificative pentru elev;
- înțelege cum învață și cum se dezvoltă elevul și poate să ofere oportunități de învățare care sprijină dezvoltarea intelectuală și socială a acestuia;
- înțelege că elevii sunt diferiți din punctul de vedere al modului în care învață și poate să ofere oportunități instructiv-educative adaptate la diferențele individuale de învățare;
- înțelege procesele de integrare curriculară și folosește o varietate de strategii didactice care încurajează dezvoltarea gândirii critice a elevului, capacitatea de rezolvare a problemelor și performanțele lui în utilizarea noilor tehnologii;
- are capacitatea de a alege și utiliza cele mai bune metode ce vizează motivația și comportamentul pentru a crea un mediu educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă, motivația intrinsecă și angajarea elevului în actul învățării, sprijinind astfel succesul școlar al acestuia;
- are capacitatea de a dezvolta activități didactice în cadrul Curriculumului la Decizia Școlii, activități curriculare și extracurriculare inter-, pluri- și transdisciplinare;
- dezvoltă cunoașterea și utilizarea unor variate strategii de comunicare eficientă pentru a sprijini curiozitatea, colaborarea și interacțiunea elevilor în activitatea de învățare;
- planifică activitatea de predare-învățare-evaluare pe baza competențelor curriculare, a cunoașterii proceselor predării-învățării-evaluării, a conținutului disciplinei, a abilităților elevilor și a diferențelor dintre elevi;
- înțelege și folosește o diversitate de strategii de evaluare pentru a aprecia și modifica activitățile didactice, asigurând continua dezvoltare intelectuală și socială a elevului;
- evaluează efectele opțiunilor și acțiunilor sale asupra elevilor, părinților, altor profesori și modifică aceste acțiuni atunci când este necesar;
- caută în mod activ oportunități pentru perfecționarea sa profesională continuă;

- contribuie la stabilirea unor relații pozitive cu colegii, familiile elevilor și cu organizații existente în comunitatea în care trăiește, în așa fel încât să stimuleze angajarea acestora în sprijinirea activităților școlii;
- înțelege necesitatea de a asista elevii în orientarea lor către carieră și de a integra educația pentru carieră în activitatea didactică;
- înțelege aspectele de ordin legislativ ale activității sale, respectiv, drepturile legale ale elevului și părinților, precum și propriile sale drepturi și responsabilități;
- înțelege criteriile de evaluare a activității sale și are capacitatea de a le integra în conceperea și realizarea activității didactice.

B. COMPETENȚE SPECIFICE PROFESORULUI DE DISCIPLINE SOCIO-UMANE

Programa vizează, pe lângă conținuturile științifice și cele de metodică a disciplinelor, anumite competențe specifice profesorului de discipline socio-umane, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- cunoașterea conținuturilor științifice ale disciplinelor, cunoștințe de metodică disciplinelor;
- cunoașterea și utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi;
- capacitatea de proiectare și realizare a dezvoltărilor curriculare intra- și interdisciplinare;
- capacitatea de proiectare și realizare a evaluării competențelor dobândite de elevi;
- capacitatea de a adecva demersurile didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi;
- capacitatea de a construi un climat educativ, stimulat și eficient.

C. TEMATICA LA DISCIPLINELE SOCIO-UMANE DE SPECIALITATE

a. CULTURĂ CIVICĂ

I. INDIVID ȘI SOCIETATE

1. Persoana: unicitatea și demnitatea omului
2. Omul - ființă socială:
 - a) Grupurile: caracteristici, tipuri
 - b) Atitudini și relații interpersonale în grup/între grupuri
 - c) Familia ca grup social: distribuția rolurilor în familie; familia contemporană
 - d) Comunitatea locală, națională și internațională:
 - comunitatea locală; raportul stat - comunitate locală
 - națiunea; cetățenia
 - comunitatea internațională; integrarea europeană

II. AUTORITATEA

1. Teorii despre stat
2. Exercitarea puterii în stat. Forme de guvernare și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare
3. Raporturi între cetățeni și autorități
4. Statele moderne și constituționalismul
5. Constituțiile epocii moderne; exemple reprezentative

III. SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

1. Istoricul constituționalismului în România
2. Constituția României
 - a) Elaborarea Constituției României
 - b) Structura Constituției și mecanismele constituționale
 - c) Valori și principii constituționale
 - d) Revizuirea Constituției
 - e) Drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor
3. Instituții și practici democratice
 - a) Statul democratic și principiul separării puterilor
 - b) Autoritățile statului român:
 - autoritatea legislativă; legile
 - executivul; administrația centrală și locală
 - autoritatea judecătorească; aplicarea legilor
 - președintele României
 - c) Partide politice și organizații cetățenești

IV. RAPORTUL CETĂTEAN-STAT ÎN SOCIETATEA DEMOCRATICĂ

1. Mass-media și opinia publică
 - a) Mass - media: definiție, clasificări, funcții
 - b) Opinia publică; rolul mediilor în formarea opiniei publice
 - c) Libertatea presei; libertate și responsabilitate în producerea, transmiterea și receptarea mesajului propagat prin mass-media; prejudecăți și stereotipuri
2. Cetățenia și practicile democratice
 - a) Societatea civilă și inițiativele cetățenești (inițiative în comunitățile locale, inițiative legislative etc.)
 - b) Dreptul de asociere
 - c) Alegerile și votul
 - d) Participarea la luarea deciziei publice și la controlul aplicării acesteia în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe

V. LIBERTATEA ȘI RESPONSABILITATEA

1. Distincția între libertatea personală, politică și cea economică
2. Libertate pozitivă și libertate negativă; libertățile publice
3. Limite ale libertății; privarea de libertate
 4. Participarea cetățenească și responsabilitatea

VI. DREPTATEA ȘI EGALITATEA

1. Tipuri de dreptate
2. Justiția ca instituție de apărare a dreptății
3. Dreptatea, egalitatea și inegalitatea; tipuri de egalitate
4. Egalitatea șanselor și egalitatea în fața legii

VII. PROPRIETATEA

1. Formele proprietății și evoluția lor
2. Dreptul la proprietate; calitatea de proprietar
3. Proprietatea privată și economia de piață
4. Economia de piață și democrația în România

VIII. IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI EUROPEANĂ

1. Identitate națională și patriotism; sentimentul național, conștiința națională
2. Complexitatea identității personale în prezent: identități multiple
3. Alterări ale patriotismului: xenofobia, șovinismul, demagogia
4. România și integrarea Euro-atlantică

IX. ETICĂ ȘI CIVISM

1. Omul-ființă morală
2. Valori, norme și obligații moral-civice
3. Atitudini și comportamente moral-civice
4. Dileme morale și responsabilitate moral-civică

X. DREPTURILE OMULUI ȘI DREPTURILE COPILULUI

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului:
 - istoric
 - tipuri de drepturi
 - drepturile fundamentale ale omului și responsabilitățile asociate
2. Promovarea și respectarea drepturilor omului
3. Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului:
 - istoric
 - principii generale ale convenției
 - drepturile fundamentale ale copilului și responsabilitățile asociate
4. Promovarea și respectarea drepturilor copilului

b. EDUCAȚIE SOCIALĂ-GÂNDIRE CRITICĂ ȘI DREPTURILE COPILULUI

I. FORMULAREA DE ÎNTREBĂRI

- Capacitatea de a ne mira; valoarea întrebărilor – de ce nu luăm totul ca fiind cunoscut
- Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări

• ARGUMENTAREA UNUI PUNCT DE VEDERE PERSONAL

- Fapte și opinii
- Susținerea părerii/opinii proprii
- Formularea *răspunsurilor; modalități alternative de a formula răspunsuri*
- Schimbul de opinii. Compararea opiniilor
- De ce avem nevoie de argumente
- Condiții pentru acceptarea unui argument formulat de o altă persoană
- Stereotipii și prejudecăți
- Persuasiunea

III. DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI ALE COPILULUI

1. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

- *Principiile generale ale convenției: prioritatea intereselor copilului, non-discriminarea, participarea copiilor la problemele care îi privesc*

2. Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora

- *Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete (de exemplu, dreptul la identitate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul la joc și activități recreative, dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării, dreptul la securitate și protecție socială, protecția mediului – condiție a vieții)*
- *Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate*

3. Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților

- *Copiii, promotori ai propriilor drepturi*
- *Școala ca spațiu de exprimare/exercitare/asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților*

IV. RESPECTAREA, APĂRAREA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR COPILULUI

1. Respectarea și apărarea drepturilor copiilor. Categoriile de copii în situații de risc și/sau cu cerințe educative speciale (copii din medii dezavantajate socio-economic, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural)

2. Instituții guvernamentale și non-guvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului

- *Instituții guvernamentale: rolul statului; securitate și protecție socială*
- *Organizații nonguvernamentale: rolul societății civile*

V. PROIECTUL EDUCAȚIONAL

Elaborarea și derularea unui proiect educațional pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului

- *Alegerea temei*
- *Elaborarea fișei de proiect*
- *Derularea proiectului propus*
- *Evaluarea proiectului propus*

c. EDUCAȚIE SOCIALĂ-EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

I. CARACTERISTICI ALE SOCIETĂȚII CONTEMPORANE

Identitate și diversitate culturală

- Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane
- Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți
 - patrimoniul cultural/moștenirea culturală
 - tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor
 - patriotismul și manifestările sale
- Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multiculturală și în societatea interculturală

II. PERSOANA ȘI SOCIETATEA INTERCULTURALĂ

1. Principii și valori ale societății interculturale

- Principiile și valorile unei societăți interculturale (dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității, valorizarea pozitivă a diferențelor, tratamentul egal al persoanelor, solidaritate, promovarea incluziunii sociale, dialogul intercultural)
- Abateri de la valorile și principiile societății interculturale:
 - forme de intoleranță (discriminare, segregare, rasism, xenofobie)
 - manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare)

2. Persoana în societatea interculturală

- Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale)
- Comunicarea interculturală
 - specificul comunicării interculturale
 - bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți)
 - reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale

III. PROIECTUL EDUCAȚIONAL INTERCULTURAL

Elaborarea și derularea proiectului educațional intercultural

- Alegerea temei
- Elaborarea fișei de proiect
- Derularea proiectului propus
- Evaluarea proiectului propus

D. BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINELE SOCIO-UMANE DE SPECIALITATE

1. *** Constituția României
2. *** Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului
3. *** Declarația Universală a Drepturilor Omului
4. *** Referendumul național privind revizuirea Constituției României, Regia Autonomă "Monitorul Oficial", București, 2003
5. Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, "Drept constituțional și instituții politice", Ed. Lumina Lex, București, 2001
6. Gabriel Almond, Sidney Verba, "Cultura civică", Ed. Du Style, București, 1996
7. Raymond Aron, "Democrație și totalitarism", Ed. All, București, 2001
8. Robert Dahl, "Poliarhiile", Ed. Du Style, București, 1998
9. Adrian Paul Ilescu, Emanuel-Mihail Socaciu, "Fundamentele gândirii politice moderne. Antologie comentată", Ed. Polirom, Iași, 1999
10. Jakub Karpinski, "ABC-ul democrației", Ed. Humanitas, București, 1993
11. Arend Lijphart, "Modele ale democrației", Ed. Polirom, Iași, 2000
12. Pierre Manent, "Originile politicii moderne", Ed. Nemira, București, 2000
13. J. St. Mill, "Despre libertate", Ed. Humanitas, București, 2001
14. Adrian Miroiu, coord., "Teorii ale dreptății" Ed. Alternative, București, 1997
15. Adrian Miroiu, coord., "Etica aplicată", Ed. Alternative, București, 1995
16. Karl Popper, "Societatea deschisă și dușmanii ei", Ed. Humanitas, București, 1990
17. J. J. Rousseau, "Discurs asupra inegalității dintre oameni", Ed. Antet, București, 2001
18. Dominique Schnapper și Christian Bachelier, "Ce este cetățenia?", Ed. Polirom, Iași, 2001
19. George Voicu, "Pluripartidismul", Ed. All, București, 1998
20. Mihai Coman, "Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică", Ed. Polirom, Iași, 2005
21. Petru Iluț, "Valori, atitudini și comportamente sociale. Teme actuale de psihosociologie, Ed. Polirom, Iași, 2005

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINELOR SOCIO-UMANE DE SPECIALITATE

I. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice la disciplinele socio-umane de specialitate

1. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală), programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare.
2. Proiectarea curriculumului în dezvoltare locală sau la decizia școlii de tipul: aprofundare/ extindere/ opțional ca disciplină nouă.
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplinele socio-umane. Competențe generale, competențe specifice.
4. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiecte de lecție (pentru diferite tipuri de lecții), proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.

II. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplinele socio-umane de specialitate. Strategii și modalități de integrare în lecție a activităților cu caracter practic-aplicativ

1. Metode didactice specifice: clasificare, prezentare, caracterizare, utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învățare prin cooperare.
2. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare.
3. Mijloacele de învățământ și integrarea lor în procesul de predare-învățare-evaluare.
 - 3.1 Funcțiile didactice ale mijloacelor de învățământ.
 - 3.2 Tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor.
4. Mediul de instruire, mediul relațional și mediul comunicațional. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.
5. Evaluarea procesului instructiv-educativ, a progresului și a rezultatelor școlare în concordanță cu obiectivele curriculare și criteriile de performanță din standardele de evaluare.
 - 5.1 Evaluarea, componentă fundamentală a procesului de învățământ: obiective, funcții, tipuri de evaluări, caracterizare.
 - 5.2 Metode de evaluare: tradiționale și complementare (tipuri și caracterizare).
 - 5.3 Calitățile instrumentelor de evaluare: validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate.
 - 5.4 Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DE SPECIALITATE

1. *** Criterii de notare pentru clasa a VIII-a, lucrare apărută sub coordonarea SNEE, Ed. Sigma, București, 2004
2. *** Ghid de evaluare pentru științe socio-umane, SNEE, Ed. Prognosis, București, 2000
3. *** Ghid metodologic de aplicare a programelor școlare pentru Educație civică și Cultură civică, lucrare apărută sub coordonarea CNC, Ed. SC Aramis Print, București, 2002
4. Cerghit I., Neașu I., Pânișoară I. O., Potolea D., "Prelegeri pedagogice", Ed. Polirom, Iași, 2001
5. Crețu C., "Curriculum individualizat și personalizat", Ed. Polirom, Iași, 1998
6. Crețu C., "Psihopedagogia succesului", Ed. Polirom, Iași, 1997
7. Cristea Sorin, "Dicționar de termeni pedagogici", E.D.P., București, 1998
8. Cucoș C., "Pedagogie generală", Ed. Polirom, Iași, 2000
9. Ionescu M., Radu I., "Didactica moderna", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995
10. Neașu I., "Metode și tehnici de învățare eficientă", Ed. Militară, București, 1990
11. Nicola I., "Tratat de pedagogie școlară", Ed. Aramis, București, 2000
12. Stoica A. (coord.), "Evaluarea curentă și examenele", Ghid pentru profesori, Ed. Prognosis, București, 2001
13. Stoica A., "Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică", Ed. Humanitas Educational, București, 2003
14. Vlăsceanu L. și Cerghit I. (coord.), "Curs de pedagogie", T.U.B., București, 1988

NOTĂ: Bibliografia pentru metodică de specialitate include și **planurile-cadru, programele școlare pentru disciplinele socio-umane de specialitate (toți anii de studiu), manualele alternative cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține concursul, precum și ghidurile metodice care însoțesc manualele de specialitate.**